

ANEM

Asocijacija nezavisnih elektronskih medija
Association of Independent Electronic Media
Beograd, Takovska 9, tel/fax: + 381 11 322 5852, 3038 384

REGULATORNO TELO ZA ELEKTRONSKE MEDIJE

Trg Nikole Pašića 5

11000 Beograd

Predmet: Prilog ANEM-a javnoj raspravi o Nacrtu uputstva o načinu primene odredaba Pravilnika o zaštiti prava maloletnika u oblasti pružanja medijske usluge u vezi sa vremenom emitovanja „rijalitija prinudnog okruženja“

Poštovani,

ANEM pozdravlja proaktivnost Regulatornog tela za elektronske medije (u daljem tekstu: REM) u odnosu na regulaciju oblasti rijaliti sadržaja koji mogu da štete interesima maloletnika. Ovim putem želimo da damo svoje sugestije, kako bi Nacrt uputstva doprineo uvođenju reda u oblasti pružanja pomenutih programskih sadržaja, na način koji bi u ostvarivanju jednog legitimnog cilja u svemu poštovao postojeći zakonski okvir.

Podsećamo da član 25. stav 2. Zakona o elektronskim medijima (u daljem tekstu: ZEM) propisuje da se Uputstvom *bliže uređuje način na koji Regulator primenjuje odredbe zakona ili drugog propisa koji se odnosi na obaveze u vezi sa programskim sadržajima*. Nacrt uputstva navodi da se njime uređuje način na koji Regulatorno telo primenjuje:

- član 68. Stav 6 ZEM, koji glasi: „Programski sadržaji nepodesni za maloletnike mlađe od 16 godina ne smeju da se emituju pre 22,00 sata ni posle 6,00 sati, a nepodesni za maloletnike mlađe od 18 godina, pre 23,00 sata, ni posle 6,00 sati.“
- član 7. Pravilnika o zaštiti prava maloletnika u oblasti pružanja medijske usluge (u daljem tekstu: Pravilnik), koji glasi: Pružalac medijske usluge kategorizuje programske sadržaje koji mogu naškoditi razvoju maloletnika u sledeće kategorije: programski sadržaj nepodesan za maloletnike mlađe od 12 godina; programski sadržaj nepodesan za maloletnike mlađe od 16 godina; programski sadržaj nepodesan za osobe mlađe od 18 godina.

- član 13. Pravilnika, koji se odnosi na merila koje pružalac medijske usluge (u daljem tekstu: PMU) primenjuje prilikom kategorizacije programa;
- član 14. Pravilnika, koji se odnosi na kategorizaciju programa nepodesnih za mlađe od 12 godina;
- član 15. Pravilnika, koji se odnosi na kategorizaciju programa nepodesnih za mlađe od 16 godina;
- član 16. Pravilnika, koji se odnosi na kategorizaciju programa nepodesnih za mlađe od 16 godina;
- član 17. Pravilnika, koji se odnosi na bliže određivanje šta se smatra pod rijaliti sadržajem.

Član 68. stav 10. ZEM propisuje da su PMU *dužni da jasno označe programe koji su u stanju da ugroze maloletnike ili su za njih neprikladni, kao i da na to upozore staratelje*. Polazeći od odredaba Pravilnika, koji je sam REM usvojio, obaveza označavanja programa je primarno obaveza PMU.

Član 7. Pravilnika izričito predviđa da programske sadržaje koji mogu naškoditi razvoju maloletnika kategorizuje pružalac medijske usluge, a ne REM. Član 68. stav 5. ZEM propisuje da REM, na zahtev pružaoca medijske usluge, daje mišljenje o usklađenosti određenog programskog sadržaja sa pravilima o zaštiti maloletnika, odnosno uslovima da se taj sadržaj učini dostupnim (vreme emitovanja, način najave i sl.).

Sa iznetog, a naročito polazeći od toga da se Uputstvom *bliže uređuje način na koji Regulator primenjuje odredbe zakona ili drugog propisa koji se odnosi na obaveze u vezi sa programskim sadržajima*, a ne utvrđuje da su bilo koji programski sadržaji nepodesni za osobe mlađe od 18 godina, niti propisuju obaveza pružaocima medijskih usluga, predlažemo da se Nacrt preformuliše na način da potvrdi da kategorizacija programskih sadržaja i dalje ostaje obaveza pružalaca medijske usluge, da će REM i dalje, na zahtev pružaoca medijske usluge, davati mišljenje o usklađenosti određenog programskog sadržaja sa pravilima o zaštiti maloletnika, odnosno uslovima da se taj sadržaj učini dostupnim, te da se polazeći od toga *bliže uredi* da će REM rijaliti sadržaje prisilnog okruženja, ako ih pružalac medijske usluge neadekvatno kategorizuje, po pravilu (jako je bitno izbeći generalizacije) smatrati nepodesnim za osobe mlađe od 18 godina.

Pri navedenom je nužno definisati šta REM smatra rijaliti sadržajima prisilnog okruženja, na način da to ne bude tek lista do sada emitovanih takvih programa. Takođe nije jasno da li je pojam prisilno okruženje, samo pokušaj prevoda engleskog termina *confined environment*, koji bi možda mogao biti adekvatnije preveden, tako da obuhvati slučajeve u kojima nema prisile, ali ima izolacije i ograničene interakcije sa spoljnim svetom, što sve nesumnjivo utiče na ponašanje učesnika, i to na način da se sa velikom dozom izvesnosti može pretpostaviti da će doći do nasilja, patnje i drugih posledica nasilja, agresivnosti, neumerenog konzumiranja alkoholnih pića, pušenja, itd.

U tom smislu predlažemo da se Uputstvo veže za bliže uređivanje člana 68. st 2. i 6 ZEM, a možda i preimenuje u *Uputstvo o načinu primene odredaba Zakona o elektronskim medijima koje se odnose na programske sadržaje koji mogu da naškode fizičkom, moralnom ili mentalnom razvoju maloletnika, i posebno načinu primene odredaba o*

vremenu emitovanja i načinu najave u odnosu na rijaliti programe prisilnog okruženja (ili rijaliti programa sa elementima izolacije).

U navedenom smislu predložimo da se predvidi sledeće:

“Ovim uputstvom se bliže uređuje način na koji REM primenjuje odredbe člana 68. st. 2. i 6. Zakona o elektronskim medijima koje propisuju: da se REM stara da programski sadržaji koji mogu da naškode fizičkom, moralnom ili mentalnom razvoju maloletnika ne budu dostupni putem medijske usluge radija i televizijskog emitovanja, izuzev kad je vremenom emitovanja ili tehničkim postupkom obezbeđeno da maloletnici, po pravilu nisu u prilici da ih vide ili slušaju, kao i da programski sadržaji nepodesni za maloletnike mlađe od 16 godina ne smeju da se emituju pre 22,00 sata ni posle 6,00 sati, a nepodesni za maloletnike mlađe od 18 godina, pre 23,00 sata, ni posle 6,00 sati.

Pod ‘staranjem da programski sadržaji koji mogu da naškode fizičkom, moralnom ili mentalnom razvoju maloletnika ne budu dostupni putem medijske usluge radija i televizijskog emitovanja’, u smislu člana 68. stav 2. ZEM-a, REM, između ostalog, podrazumeva i kategorizaciju programskih sadržaja oznakom da su nepodesni za mlađe od 18 godina.

REM, budući nadležan da daje mišljenje o usklađenosti određenog programskog sadržaja sa pravilima o zaštiti maloletnika, odnosno uslovima da se taj sadržaj učini dostupnim (vreme emitovanja, način najave i sl.), posebno vodi računa o rijaliti programima prisilnog okruženja (ili rijaliti programima sa elementima izolacije), te će programe koji se zasnivaju na izolaciji i ograničenoj interakciji učesnika sa spoljnim svetom, kao okolnosti koje nesumnjivo utiču na ponašanje učesnika, i to na način da se sa velikom dozom izvesnosti može pretpostaviti da će doći do nasilja, patnje i drugih posledica nasilja, agresivnosti, neumerenog konzumiranja alkoholnih pića, pušenja, itd, kategorisati kao nepodesne za mlađe ispod 18 godina, osim u krajnje izuzetnim slučajevima kada za to postoje nedvosmisleni i posebno opravdani razlozi.

Ostatak teksta Uputstva, bi se upodobio, te bi glasilo:

“Obaveza je pružalaca medijskih usluga da rijaliti programe prisilnog okruženja (ili rijaliti programe sa elementima izolacije) emituju u periodu od 23,00 do 06,00 sati u skladu sa odredbom člana 68. stav 6. Zakona o elektronskim medijima.

Rijaliti programima prisilnog okruženja (ili rijaliti programima sa elementima izolacije) mora prethoditi usmeno i tekstualno upozorenje: „Program koji sledi nije prikladan za osobe mlađe od 18. godina“ i tokom

celog trajanja programa mora biti na ekranu prisutna grafička oznaka u vidu kruga crvene boje u kome je u beloj boji ispisan broj 18, a u smislu člana 10. Pravilnika o zaštiti prava maloletnika u oblasti pružanja medijskih usluga. "

Najave rijaliti programa prisilnog okruženja (ili rijaliti programa sa elementima izolacije) i emisije u kojima se prikazuje pregled dešavanja u tim programima, ne mogu se emitovati pre 22,00 sata i moraju imati oznaku „16“, a njihov sadržaj mora biti u skladu sa članom 17. stav 1. Pravilnika o zaštiti prava maloletnika u oblasti pružanja medijskih usluga. Ovim sadržajima mora prethoditi usmeno i tekstualno upozorenje: „Program koji sledi nije prikladan za osobe mlađe od 16 godina“ i tokom celog trajanja programa mora biti na ekranu prisutna grafička oznaka u vidu kruga žute boje u kome je u crnoj boji ispisan broj 16, a u smislu člana 10. Pravilnika o zaštiti prava maloletnika u oblasti pružanja medijskih usluga.

Grafičke oznake „12“, „16“ i „18“ mogu se preuzeti u elektronskom obliku sa veb-sajta Regulatornog tela za elektronske medije, i pravilnici.

Danom stupanja na snagu ovog uputstva prestaje da važi preporuka Saveta Regulatornog tela za elektronske medije broj 01-3414/15 od 19. novembra 2015. godine.

Ovo uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije.“

Druga mogućnost kojim bi mogao da se postigne isti, po nama legitimni cilj, bila bi da se promeni sam Pravilnik, tako što će se odrediti da kategorizaciju pomenutih programskih sadržaja vrši samo Regulatorno telo, polazeći od kriterijuma koje smo već pomenuli.

Nadamo se da će Vam ovaj doprinos javnoj raspravi biti od pomoći.

Beograd, 29.12.2015.

Za ANEM,

Milorad Tadić, predsednik